

Возможен другой подход и другой путь рассуждений. *Fur-side* и *fur side* – не графические варианты одного слова, одной и той же языковой единицы, тождественной самой себе, а 2 разных /разной языковой природы/ языковых образования: *fur-side* – сложное слово, а *fur side* – омонимичное ему словосочетание. В данном случае вообще не столько важно, являются ли *fur-side* и *fur side* одной языковой единицей или нет, сколько важно другое: асимметрия, неустойчивое равновесие, возникающее при использовании подобных образований, легко позволяет осуществить пародийную игру. Хорошо видно, что природа искомой лексической единицы довольно сложна и задача отнесения ее к тому или другому классу объектов представляется далеко не легкой, даже с учетом целого ряда факторов – семантического, синтаксического, орфографического.

В данном примере решение этой задачи осложняется также тем, что в пародии, где, с ее склонностью к заимствованию и игре, очень богатый материал как раз являются такие явления языка, которые характеризуются двойственностью, раздвоением между знаком и сущностью. Материально тождественные элементы в *fur-side* и *fur side* как и сами искомые языковые единицы *fur-side* и *fur side* похоже действительно балансируют между двумя функциями, что выявляется через их контекстуальный анализ.

Одним из примеров сложности разграничения совпадающих сложных слов и словосочетаний являются пародии на Уолта Уитмена. В этих пародиях поражает обилие сложных слов, оформленных дефисным написанием. Кроме того, нередко пародисты заимствуют, обыгрывают и интерпретируют в своем комическом контексте сразу несколько ярких, маркированных черт и приемов У. Уитмена.

Проследим эти приемы на примере пародийного стиха Дж. Стифена:

Sincere Flattery of W. W.

The clear cool of the cuckoo which has ousted the legitimate west-holder,
The wistle of the railway guard dispatching the rain to the inevitable collision.
The maiden's monosyllabics to a polysyllabic proposal.
All of these are sounds to rejoice in yea to let your very ribs
Re-echo with:
But better than all of them is the absolutely last chard of
The apparently inexhaustible pianoforte player [6].

В этом пародийном стихотворении пародист использует новообразования, которые так свойственны У. Уитмену (напр., *pianoforte player*), кроме того, различные производные суффиксально-префиксального характера, написанных часто через дефис по морфемному шву / типа *west-holder*, *re-elect* и т. д.

Все это вместе создает определенный графический образ его произведений, а пародисты заимствуют и обыгрывают это в большом количестве сложных слов, написанных через дефис для узнавания творческой манеры поэта.

Одним из характерных черт в тексте англоязычной пародии является размытость границ между словосочетанием и словосложением, их материальное совпадение и связанные с этим сложности их разграничения.

Итак, при создании пародийного текста используются различные фонетические и морфологические явления языка: 1) пародийный тембр, 2) графические средства, 3) аллитерация и звуковой параллелизм, 4) фонетические перестановки; 6) словосложение, 7) новообразования.

Пародия с ее гиперболизирующей способностью приводит в действие эти явления, является тем материалом, на котором можно изучать разнообразные языковые аспекты.

Источники и литература

1. Вербичкая М. В. Литературная пародия как объект филологического исследования (на материале англ. яз.). – Учебное пособие. – Изд-во Тбилисского ун-та, 1987. – 166 с.
2. Голдинг, У. Повелитель мух: роман / У. Голдинг; пер. с англ. Е. Суриц. СПб.: Азбука-классика, 2001.
3. Филдинг Г. Избранные сочинения. – М.: Худож. лит., 1988. 652 с.
4. Buttle, Myra, *The Sweeneyad*. N.Y.:Sagamore Press, 1957, 66 p.
5. *Condensed Novels // The Writings of Bret Harte*. Boston; N.Y. Mifflin and Co., 1989. P.103.
5. Hight, G., *Juvenal the satirist*, Oxf., 1954.
6. *The Way it Was Not (English and American Writers in Parody)*. – М., 1983.
7. *Three men in a boat to say nothing of the dog*. – Moscow Higher School, 1976.
8. etext.lib.virginia.edu/eaf/anth/knickgall.htm
9. <http://www.sakoman.net/pg/html/14667.htm>

Чуян С. О.

ЕМОТИВНО-ЗАБАРВЛЕНІ ДІЄСЛОВА У РІЗНИХ ТИПАХ ДИСКУРСУ

Грамматичні і синтаксичні властивості перехідного дієслова тісно взаємопов'язані з його дискурсивними властивостями. О. С. Кубрякова вказує, що головною рисою в архітектоніці дискурсу виявляється протиставлення аргументів і предиката, причому предикат повинен не тільки вказати на існування визначеного відношення, але і назвати його [1, с. 236, 241]. У концептуальній структурі перехідного дієслова закладена спрямованість на об'єкт дії. Тому речення з перехідними дієсловами активно включаються в побудову персональної, референтної і модальної сіток тексту.

Поняття персональної сітки було розроблено в докторській дисертації Л. О. Ноздріної. Згідно з автором, персональна сітка містить у собі всі засоби тексту, що мають ознаку «наявність особи» чи ті, у яких є посилання на особу. Серед найбільш уживаних засобів Л. О. Ноздріна називає особові займенники, особові форми дієслова, присвійні займенники, імператив та інші одиниці, що мають у своїй семантиці посилання на особу [2, с. 27].

Аналіз комунікативно-прагматичних особливостей перехідних дієслів показав, що в тексті перехідні дієслова виявляються у вузлах перетинання персональної, референтної і модальної сіток. У реченнях з

перехідними дієсловами формується персональна сітка через вказівку на особу (суб'єкт/об'єкт дії), актуалізується текстовий референт. Участь перехідних дієслів у модальній сітці визначається їх приналежністю до лексико-семантичної групи. Семантика дієслів як лексико-семантичного класу привертає увагу дослідників тому, що дієслово є основним граматичні засобом вираження предикації об'єкта.

Для дослідження семантики використовуються методи компонентного аналізу, статистичного аналізу, лексичної сполучуваності та інші. Дуже популярним є метод лексико-семантичних груп. «Лексико-семантична група (ЛСГ) – це клас слів однієї частини мови, які мають в своєму значенні спільний інтегральний компонент, а також характеризуються схожістю сполучуваності і широким розвитком функціональності і регулярної багатозначності» [3, с. 5]

Аналіз текстових категорій, функцій, що створюють текст і текстових реалізацій синтаксичних конструкцій показує, що ступінь перехідності дієслова знаходиться у прямій залежності від ступеня топікальності [4]. На наш погляд, перехідність дієслова регламентує, насамперед, єдність учасників дії і єдність топіка. Перехідна конструкція з транзитивністю переходу дії на об'єкт спрямованої дії, що може бути як одухотвореним, так і не одухотвореним, сигналізує про семантичний вузол, перетинання різних текстових сіток.

Наша ціль – виявити комунікативно-прагматичні особливості емотивних перехідних дієслів у побудові трьох вищезазначених сіток у різних типах дискурсу.

Емотивні дієслова в авторському мовленні, мовленні персонажів та газетній хроніці відносяться до різних підкласів перехідності: до слабоперехідних у субмові газетної хроніки, до фонового – у авторському мовленні і до сильноперехідних – у мовленні персонажів. Нижче лексико-семантична група емотивних дієслів розглядається окремо у кожному типі мови.

У газетній хроніці емотивні дієслова зустрічаються при формуванні моноперсональних і поліперсональних сіток.

Приклад моноперсональної сітки:

USA Today commentary writer De Wayne Wickham needs a lesson in civil discourse («Attach ideas in campus ad, not right to free speech» the Forum, Thursday) [USA Today, Apr.4, 2001].

Приклад поліперсональної сітки:

When we lived Carly, we wanted somebody who had a sort of renaissance man capability... and we found it [Financial Times, 2002].

Згідно Л.А.Ноздріної, текстові сітки можуть бути чотирьох видів: пунктир, маятник, стріла і гойдалка. Моноперсональна сітка має три типи рисунка: «пунктир» – з повтором однієї і тієї ж форми особи, «стрілу» – з єдиним переходом від форми до форми і «маятник» – з декількома переходами від форми до форми у строго визначених рамках. Поліперсональні сітки представлені типами «стріла», «маятник» і «гойдалка» [2, с. 28].

У реченнях з перехідними емотивними дієсловами персональна сітка є змішаною. Емотивність виражається сукупністю засобів, всім оточенням дієслова. До них відносяться:

1) артикль:

Wise had wanted a tax of 25% / [USA Today, Apr. 5, 2001];

2) прикметник:

It concluded that the system lacks consistent effective leadership [USA Today, Apr.5, 2001];

Under Hart, Cleveland enjoyed its longest stretch of success since the late 1940s and early 50s [USA Today, Apr.6, 2001];

3) дієприкметник 1 і дієприкметник 2:

The Seaha wks needed runstopping help after giving up [USA Today, Apr.6, 2001];

Beijing wants unrestricted trade, and US business have been pushing...[USA Today, Apr.5, 2001];

4) неозначений займенник:

After all, everyone loves a good winner [USA Today, Apr.4, 2001];

Instead of being the source of tension and competition for the rest of the movie, the official actually apologizes to the local lawman and says he doesn't want any turf wars [USA Today, Apr.6, 2001];

5) прислівник:

I've always respected Bill and always liked him; Edgar says [USA Today Sports, Apr.6, 2001];

6) повтор слова на іншій мові:

We don't need any black heated noir thriller from Scotland to tell us that, especially one this hateful [USA Today, Apr.6, 2001];

7) модальні дієслова:

But Jiang will need the support of the military [USA Today, Apr. 5, 2001];

She wants a new standard in place by 2006; the year Clinton's rule would have taken effect [USA Today, Apr. 5, 2001];

African-Americans and all other Americans who enjoy a national and international platform must campaign to completely eradicate this ugly word from current usage [USA Today, Apr. 4, 2001].

Таким чином, емотивні перехідні дієслова у складі моноперсональної і поліперсональної сіток актуалізують структури «пунктир», «стріла» і «маятник» разом з іншими засобами забезпечення емотивності – артиклем, прикметниками, прислівниками, модальними дієсловами, неозначеними займенниками та іншими.

В авторському мовленні в реченнях з емотивними перехідними дієсловами в персональну сітку входять три позначення особи:

1) 1-а особа – розповідь ведеться від першої особи:

The villa is quite remote, a half mile from the village, down an unpaved track, which is why I like it and why I stay here [W. Boyd, с.45];

2) 2-а особа – особа, до якої звертається розповідь від першої особи:

The Super wants you, this old dear wants you, and we all want you, so where the hell are you? [Wingfield, c. 252];
3) особа про яку говорять:

But the man named Arana needed no heat source after than his run [James Lee Burke, c. 105].

Як і в газетній хроніці, у авторському мовленні емотивність актуалізується сукупністю засобів, включаючи емотивне перехідне дієслово. Наприклад:

He didn't like the attitude of this non descript little pip-squ eak [Wing, 148] (разом із вказівним займенником і оціночним прикметником використовується негативна частка).

He felt he would need it [Wingfield, c. 136] (модальне дієслово);

Of course, I loved her desperately [W. Boyd, c. 19] (прислівник);

Who wanted sunshine on a day like this? [Wingfield, c. 308] (питальне речення);

And how Mullett would love that... [Wingfield, c. 298] (модальне дієслово з вказівним займенником).

Разом з тим, в авторському мовленні емотивні дієслова тяжіють до включення у речення, що містять:

1) модальні дієслова, умовні підрядні речення:

It might be his missing schoolgirl, and if the inspector wanted more men, it was up to him to ask for them [Wingfield, c. 52];

2) паралельні синтаксичні конструкції, що підсилюють емотивність висловлення:

When you live with someone, when you see their face every day, and you do not love them, the band traffic of social intercourse is only tolerable when there is nothing on that face or about that person that attracts your eye [W. Boyd, c. 12];

3) негативні частки:

Webster didn't want anything [Wingfield, c. 215];

I needed no more evidence [W. Boyd, c. 38];

I have no idea why he didn't like me [W. Boyd, c. 22];

I never really liked my brother, Thompson Todd [W. Boyd, c. 22];

I know he never loved me, but that, as far as I am concerned, is of little importance [W. Boyd, c. 12].

Таким чином, розходження між слабоперехідним і фоновим вживанням перехідних дієслів у газетній хроніці та авторському мовленні у тім, що фонове емотивне дієслово не тільки вказує на рисунок персональної сітки, на референтів висловлення, але і само створює тло, залучаючись до негативних речень і синтаксичного паралелізму. Якщо в слабоперехідному уживанні емотивне дієслово є одним з численних засобів створення емотивності, то у фоновому уживанні воно більш активно залучається до синтаксичної структури висловлювання.

У реченнях з емотивними перехідними дієсловами у мовленні персонажів варіанти вказівок на особу більш різноманітні, ніж у газетній хроніці й авторському мовленні. У реченнях можуть бути вказівки на одну особу, на дві особи (дві групи осіб), на три особи.

Варіанти вказівки на одну особу:

1) 1-а особа: Do I need another reason? [W. Boyd, c. 35];

2) 2-а особа: Do you need directions to get somewhere? [James Lee Burke, c. 41];

3) 3-я особа: She loved her home [Wingfield, c. 48].

Варіанти вказівок на дві особи:

1) 1-а – 2-а особа: I don't need lessons from you on how to conduct an examination, Frost [Wingfield, c. 9];

2) 1-а – 3-я особа: I appreciate his concern [James Lee Burke, c.6];

3) 3-я – 1-а особа: They were intolerable and if we missed anything it was through no fault of our own [Wingfield, c. 127];

4) 3-я – 2-а особа: Why do mobbed-up guys want your husband in Baton Rouge? [James Lee Burke, c. 110];

5) 2-а – 3-я особа: If you don't like it tell your father, and he will fetch you home [W. Boyd, c. 43].

Варіанти вказівки на 3 особи – 1-у, 2-у і 3-ю:

If you want my opinion, she's lying [Wingfield, c. 160].

Як і в мовленні персонажів, в авторському мовленні використовується прийом злиття (розщеплення референтів) у реченнях з емотивним дієсловом:

I need sixty dollars to cover the room, we'll all walk down to it, I ain't going nowhere on you [James Lee Burke, c. 24].

Ще одним варіантом є рисунок «гойдалки», коли до двох осіб приєднується третя особа чи група осіб:

The guy loved his daughter, which means he has emotions and affections like the rest of us [James Lee Burke, c. 11].

Як і в газетній хроніці й авторському мовленні, емотивне перехідне дієслово втягує у сферу дії актуалізованих ним персонажів, референтної і модельної сіток інші частини мови. Наприклад:

Числівник: He also needed twelve stitches where I hit him with a baton [James Lee Burke, c.98].

Неозначений займенник: We'll give you a shout if we want anything [Wingfield, c. 43].

Зворотний займенник: We loved each other [Wingfield, c. 213].

Прикметники: We want an ambulance bloody quick [Wingfield, c. 56].

Присвійні займенники: I like your friend [Wingfield, c. 249].

Артикль: I want a lawyer [Wingfield, c. 237].

Дієприкметник1: She says she wants a high ranking officer [Wingfield, c. 16]

Прислівник: I fully appreciate that [Wingfield, c. 114].

Вказівні займенники: I enjoyed that, Mr. Frost [Wingfield, c. 142].

Як і в авторському мовленні, емотивні перехідні дієслова у мовленні персонажів включаються в паралельні конструкції і в конструкції із запереченням:

I'll send one of our blokes down... and I'll need his clothes for forensic examination [Wingfield, c. 129];

I don't want any coffee [Wingfield, c. 163];

If they don't give it willingly, then I don't bloody want it [Wingfield, c. 235];

You can always see her away, if you don't want her [Wingfield, c. 213].

У двох останніх прикладах паралелізм і заперечення сполучаються в реченні з емотивними перехідними дієсловами.

У мовленні персонажів уживані також ненормативні конструкції з подвійним запереченням, питання без конвертованого порядку слів. Наприклад:

You don't need to red quarters [James Lee Burke, c. 85];

You want Mingo? [James Lee Burke, c. 80].

У мовленні персонажів сильноперехідність емотивних дієслів виявляється в їхній самодостатності при вираженні емотивного відношення. Речення з емотивним дієсловом містить мінімальне число аргументів при перехідному дієслові саме в цій субмові:

You want a cruiser, Dave? [James Lee Burke, c. 42];

You want a Coke? [James Lee Burke, c. 29];

You liked me, didn't you? [James Lee Burke, c. 95];

I appreciate the offer [James Lee Burke, c. 29];

I need your help [Wing, c. 202];

I want him [Wing, c. 209].

Таким чином, можливо зробити висновки, що емотивні дієслова, хоча і відносяться у газетній хроніці, авторському мовленні і мовленні персонажів до різних підкласів перехідності – сильноперехідному в авторському мовленні і слабоперехідному у газетній хроніці – однак виявляють ряд загальних рис:

1) у реченнях з перехідним емотивним дієсловом завжди експлікований хоча б один елемент персональної і референтної сіток; другий елемент, якщо не має експліцитного вираження, легко відновлюється;

2) емотивні перехідні дієслова включаються в модальну сітку тексту і дискурсу, оскільки їх супроводжують різні оціночні й емоційні експлікатори.

У слабоперехідному підкласі емотивних дієслів у газетній хроніці спостерігається деяка надмірність додаткових засобів у порівнянні із авторським мовленням і, особливо, мовленням персонажів. У художньому дискурсі емотивні дієслова беруть участь у формуванні модальної сітки шляхом включення в паралельні семантико-синтаксичні структури і негативні конструкції. У мовленні персонажів звертає на себе увагу мінімум супутніх засобів. Саме в цьому типі мови емотивне перехідне дієслово є самодостатнім для передачі емотивності всієї структури в мінімальній дієслівній валентності (дієслово і його два аргументи у лівостороннім і правостороннім оточенні).

Іншими словами, маркером сильноперехідності є мінімальна валентність перехідного дієслова. У фоновому і слабоперехідному вживанні число валентностей перехідного дієслова зростає.

Джерела та література

1. Кубрякова Е. С. Части речи с когнитивной точки зрения. – М.: РАН Институт языкознания, 1997. – С. 270, 327, 331.
2. Ноздрина Л. А. Взаимодействие грамматических категорий в художественном тексте (на материале немецкого языка): Спец. 10.02.04. – М., 1997. – 47 с.
3. Лексико-семантические группы русских глаголов /Под ред. Э. В. Кузнецовой. – Иркутск, 1989. – С. 5.
4. Гульга О. А. Средства коммуникативного выделения во французской речи // Функциональная семантика. – М.: РАН. Ин-т яз., 1996. – С. 78-95.

Шаброва Е. Н.

«СЛОВАРЬ ОБЛАСТНОГО ВОЛОГОДСКОГО НАРЕЧИЯ» П. А. ДИЛАКТОРСКОГО КАК ИСТОЧНИК ИЗУЧЕНИЯ МОРФЕМНОЙ СИСТЕМЫ ВОЛОГОДСКИХ ГОВОРОВ¹

1) **Постановка проблемы, обоснование ее актуальности.** Одной из актуальных задач современной русской диалектологии является изучение морфемной системы русских говоров. Эта система, являясь одним из вариантов общерусской морфемной системы, обнаруживает много общего с морфемикой литературного языка, но имеет также и ряд особенностей, проявляющихся как на уровне состава морфем и инвентаря их морфов, так и в области их дистрибуции и семантики. Изучение всех этих явлений предполагает, в первую очередь, систематизацию лексического материала русских говоров. С одной стороны, это сбор, классификация и анализ лексики территориальных диалектов по структурно ориентированным программам. С другой стороны, это систематизация сведений о морфемной структуре диалектных слов, содержащихся в лексикографических источниках.

2) **Анализ основных исследований и источников материала.** Особое место в сфере диалектологических источников занимают диалектные словари конца XIX – начала XX века. В это время в России активизируются краеведческие исследования, создаются региональные общества изучения родного края, создаются словари местных слов, в которых не только комментируются их лексико-грамматические свойства, но и характеризуется культурно-этнографическое наполнение этих слов, определяется их связь с бытовой и духовной культурой русского народа. Среди этих словарей наиболее известны словари северных говоров: «Словарь областного архангельского наречия в его бытовом и этнографическом применении» А. О. Подвысоцкого (СПб., 1885); «Словарь областного олонекского наречия в его бытовом и этнографическом применении» Г. И. Куликовского (СПб., 1889); «Материалы для объяснительного областного словаря вятского говора» Н. М. Васнецова (1907); «Словарь Череповецкого уездного говора» М. К. Герасимова (СПб., 1910) и некоторые другие. В ряду этих словарей следует рассматривать и «Словарь областного вологодского наречия в его бытовом и этнографическом применении» П. А. Дилакторского, подготовленный в 1902 – 1903 гг по заданию Академии наук и под руководством А. А. Шахматова [1].

Автор словаря, Прокопий Александрович Дилакторский (1862 (1868?) – 1910), на протяжении многих лет исследовал народную культуру Вологодского края, собирал и систематизировал диалектные слова. При